

STAREA PEISAJELOR SILVICE DIN PODIȘUL MOLDOVEI DE NORD

Victor CAPCELEA, *dr., lect. univ.,*

Facultatea de Științe Reale, Economice și ale Mediului,

Universitatea de Stat „Alec Russo” din Bălți

Abstract: *This article includes the study of the dynamic forest landscapes from Northern Moldavan Plateau. In addition in this research reflects methodological aspects research this categories of natural landscape.*

Keywords: *forest landscape, illicit cuts, the degree of afforestation, forest planting rhythm, regeneration and afforestation work, Northern Moldavan Plateau.*

Introducere

Conform datelor istorice, în trecut, teritoriul Podișului Moldovei de Nord (în continuare PMN) a fost acoperit cu peste 40% de păduri [9, p. 98], dintre care, în prezent, s-au mai păstrat suprafețe de păduri autohtone doar pe unele sectoare mai înalte ale reliefului și pe versanții văilor fluviale ale afluenților r. Nistru și r. Prut. Terenurile acoperite cu păduri se caracterizează printr-o repartizare neuniformă, fiind puternic dispersate și fragmentate, fapt care influențează negativ asupra stării biodiversității.

După cum menționează Gh. Postolache [5, p. 37], în PMN predomină pădurile de stejar (*Quercus robur*) cu cireș și dumbrăvile de stejar cu mesteacăn. În partea de vest a PMN, pe linia Zăbriceni - Tribisăuți, pe sectoarele cele mai înalte (200-300 m), s-au păstrat dumbrăvi cu stejar-de-piatră. Pe versanții înguști ai afluenților r. Nistru, în special pe linia Naslavcea-Soroca, se întâlnesc și unele sectoare de dumbrăvi cu carpen. În anul 1972, pe versantul de vest al r. Dragiște, între localitățile Fetești și Trinca, a fost depistat și un sector de păduri de gârneturi.

Materiale și metode

Metodele, mijloacele și tehnicile de evaluare a stării peisajelor silvice din PMN, în literatura de specialitate, sunt grupate pe trei nivele.

I. *Colectarea datelor.* Datele primare utilizate la determinarea stării peisajelor silvice din Podișul Moldovei de Nord au fost obținute de la Agenția „Moldsilva” [4, 6, 7], Institutul de Cercetării și Amenajări Silvice (în continuare ICAS) [1,2] și Agenția Relații Funciare și Cadastru (în continuare ARFC) [3, 8].

II. *Prelucrarea informațiilor.* Include prelucrarea primară a datelor de mediu sau a indicatorilor și indicilor de mediu similar. Pentru redarea distribuției spațiale stării peisajelor silvice, s-au utilizat diverse tehnici cartografice tradiționale (hărțile tematice) și aplicarea softului QGIS, care a fost utilizat pentru cartografierea acestui component de mediu în profil spațial în limitele teritoriului de studiu.

III. *Exprimarea și interpretarea rezultatelor finale* (dinamica, hărți ale stării peisajelor silvice). În acest scop, a fost utilizată o paletă largă de metode de cercetare.

Metoda istorico-geografică constă în reconstituirea cronologică a naturii și a conceptelor unor activități asupra mediului unei zone oarecare, în cadrul unor limite date de timp și de spațiu. Această metodă a permis aprecierea evoluției în timp și spațiu a schimbărilor calitative și cantitative ale peisajelor silvice din regiunea de studiu.

Metoda statistico-matematică implică colectarea, prelucrarea și analiza datelor statistice. Prelucrarea statistică a datelor s-a efectuat prin intermediul softului Microsoft Office Excel – pentru foi de calcul tabelar.

Metoda cartografică constă în redarea distribuției spațiale a datelor de mediu prin utilizarea diverselor tehnici cartografice tradiționale (hărțile tematice) și moderne (tehnologii SIG). Metoda dată a fost utilizată la reprezentarea distribuției spațiale în regiunea de studiu al volumului tăierilor ilicite, distribuția spațială a peisajelor silvice și a gradului de împădurire a teritoriului.

Rezultate și discuții

Conform datelor prezentate de gospodăriile silvice [1, 2], s-a stabilit că în intervalul anilor 1994-2004, pe teritoriul PMN s-au tăiat ilicite peste 987,3 m³ de lemn, iar în perioada 2005-2015, volumul tăierilor ilicite a crescut la 3930,9 m³ de masă lemnoasă, adică de 4 ori. Cele mai mari volume de tăieri ilicite din perioada 2005-2015 s-au înregistrat la ocolul silvic (OS) Dondușeni (1473,39 m³), la OS Ocnîța (887,55 m³) și OS Otaci (724,23 m³). La nivel de raioane administrative, în ultimii ani, cele mai mari tăieri ilicite se înregistrează în raioanele Briceni și Ocnîța (fig. 1).

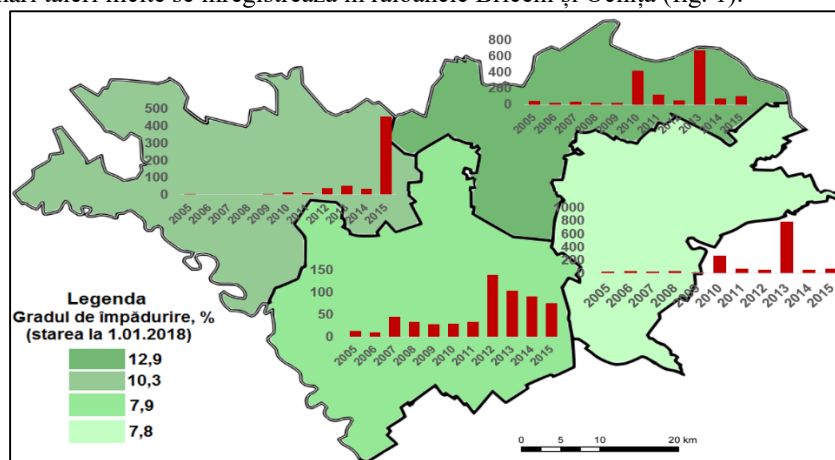

Fig. 1. Volumul tăierilor ilicite în PMN (pe raioane administrative), m³

Sursa: Elaborată de autor în baza datelor ICAS [2] și ASS „Moldsilva” [4, 7].

Principalele cauze care favorizează tăierile ilicite ale pădurilor și altor vegetații forestiere din teritoriul se consideră:

- gradul înalt de sărăcie și lipsa altor venituri ale populației din localitățile rurale;
- impozite și taxe majore la materialul lemnos obținut legal;
- lipsa unui personal specializat în paza fondului forestier și a altor deținători;
- salarizarea proastă a personalului și angajaților din paza forestieră, fapt care condiționează fenomenul de corupție;
- gradul redus de educație ecologică a populației, mai ales în domeniul silvic etc. [4, p. 31].

Potrivit datelor *Cadastrului funciar al Republicii Moldova* [3], suprafața terenurilor acoperite cu păduri în PMN constituia, la începutul anului 2017, cca 30,3 mii ha, suprafața lor s-a extins cu cca 0,9 mii ha în ultimii 17 ani (fig. 2).

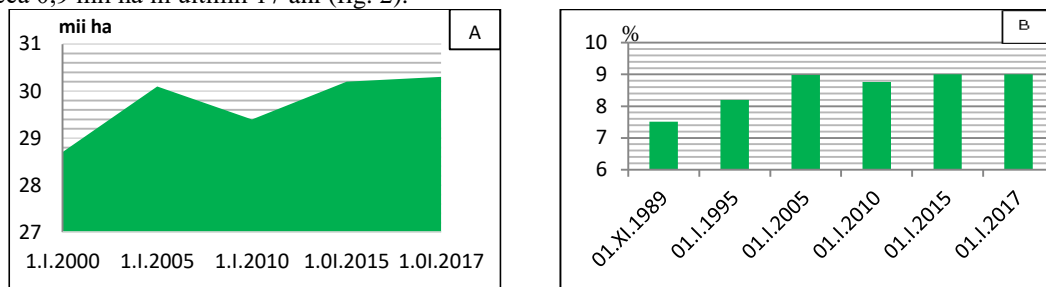

Fig. 2. Suprafața (A) și ponderea (B) terenurilor acoperite cu păduri în PMN

Sursa: calculele autorului în baza datelor ARFC [3, p. 8].

Ponderea terenurilor acoperite cu păduri în ultimii 25 de ani a crescut cu cca 1,5%, actualmente aceasta fiind de cca 9,0%, suprafață mai mică totuși decât media pe țară (11,2%). În baza datelor amenajamentului silvic efectuat de ICAS [2], în perioada 2004-2007, dintre cele 30,2 mii ha de terenuri acoperite de păduri din limitele PMN, cca 27,1 mii ha (89,7%) aparțin ASS „Moldsilva”, iar cca 3,1 mii ha (10,3%) – altor deținători (primării, servicii de exploatare a drumurilor etc.).

Pădurile aflate în gestiunea primăriilor și a altor deținători îndeplinesc, cu prioritate, funcții de protecție a terenurilor și solurilor. Aceste păduri au fost plantate în ultimii 40-60 de ani pe terenurile impracticabile pentru agricultură. În general, în aceste păduri nu se respectă regimul silvic, nu se aplică sistematic măsurile de îngrijire, ele fiind frecvent afectate de tăieri ilicite și de pășunatul neautorizat.

În baza prelucrării datelor statistice din *Cadastrul funciar al Republicii Moldova la 01.01.2015* [3], în profil teritorial, cele mai înalte cote ale pădurilor în structura fondului funciar se înregistrează în comunele din raionul Briceni: Slobozia-Șirăuți (53,8%), Hlina (29,2%), Caracușeni Vechi (28,5%) și Corjeuți (27,8%). De asemenea, se evidențiază comuna Gârbova (raionul Ocnitza), unde gradul de împădurire variază în limitele 25,0%-41,5% din suprafața totală a comunelor (fig. 3).

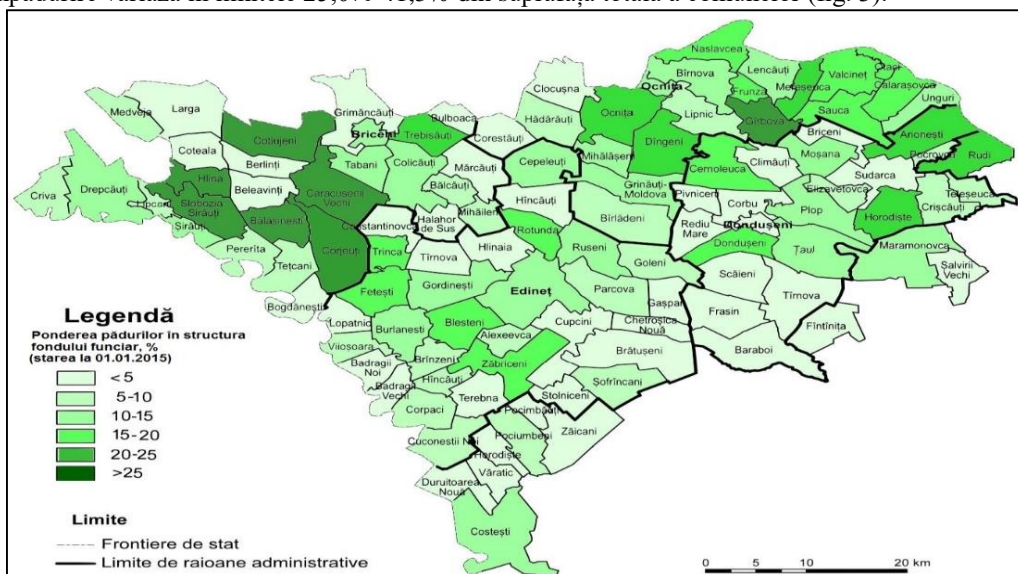

Fig. 3. Ponderea pădurilor în structura fondului funciar (pe comune), %

Sursa: elaborată de autor în baza datelor ARFC [3].

Sectoarele împădurite sunt amplasate, predominant, în partea de nord a PMN, al cărui relief se caracterizează prin altitudini mai ridicate (200-299 m). Probabil, explicația acestei situații ar consta în faptul că partea sudică a regiunii se caracterizează prin soluri mai fertile (cearnoziomuri), care sunt mai potrivite pentru activitatea agricolă. Totodată, în partea de nord, cu un relief cu altitudini mai

mari, predomină solurile cenușii de pădure, mai puțin fertile și mai puțin utilizate în agricultură, iar valorificarea lor agricolă ar fi însoțită de intensificarea proceselor erozionale.

Conform datelor oficiale ale ICAS [2], cele mai mari trupuri de păduri din regiune s-au păstrat în limitele ÎS Edineț (fig. 4):

- a) OS Briceni (Caracușeni – 1368,9 ha și Rosoșeni – 892,6 ha);
- b) OS Lipcani (Șirăuți – 1169,0 ha).

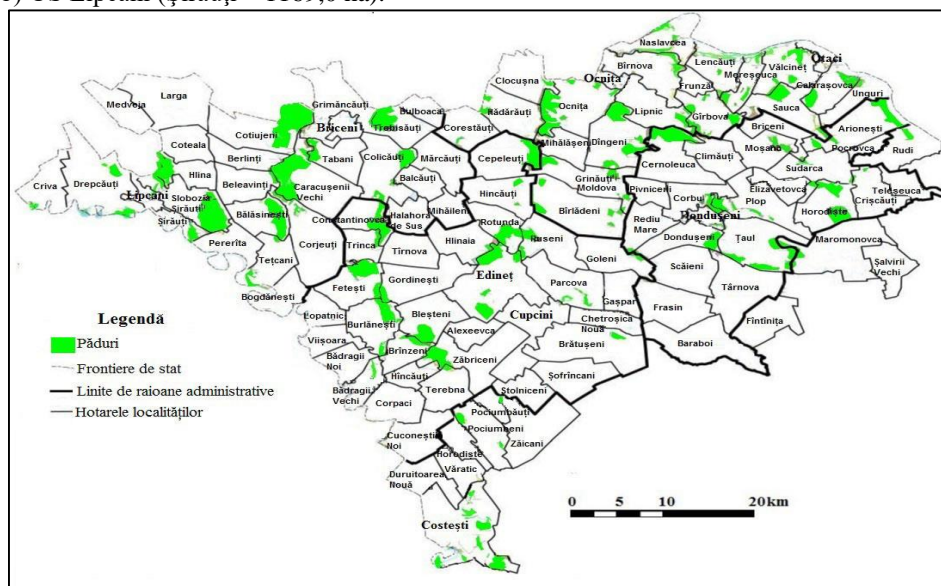

Fig. 4. Distribuția spațială a peisajelor silvice în PMN

Sursa: elaborată de autor în baza datelor ICAS [2]

Printre principalele acțiuni de ameliorare a stării peisajelor silvice din PMN sunt cele ce țin de regenerarea și plantarea pădurilor. Îndeplinirea acestor lucrări contribuie la sporirea gradului de împădurire a teritoriului, ameliorarea potențialului bioproductiv și ecoprotectiv al pădurilor, precum și la conservarea biodiversității forestiere specifice.

Lucrările de regenerare și împădurire sunt realizate de unitățile silvice de stat din teritoriu, în conformitate cu prevederile amenajamentului silvic, iar plantarea culturilor silvice necesită să fie realizată cu specii autohtone din Catalogul național al resurselor genetice forestiere, urmărindu-se conservarea genofondului și asigurarea continuității funcțiilor lor.

În baza datelor prezentate de OS [6], a fost determinată suprafața terenurilor plantate cu păduri în fondul silvic de stat al PMN (ha).

S-a constatat că plantarea pădurilor s-a diminuat în perioada 2000-2005, cu excepția anului 2003, când suprafața plantată a crescut simțitor până la 121,8 ha. După anul 2003, ritmul de plantare a scăzut brusc, ajungând la 5,2 ha în anul 2005, apoi a crescut până la 61,4 ha în anul 2014 (fig. 5).

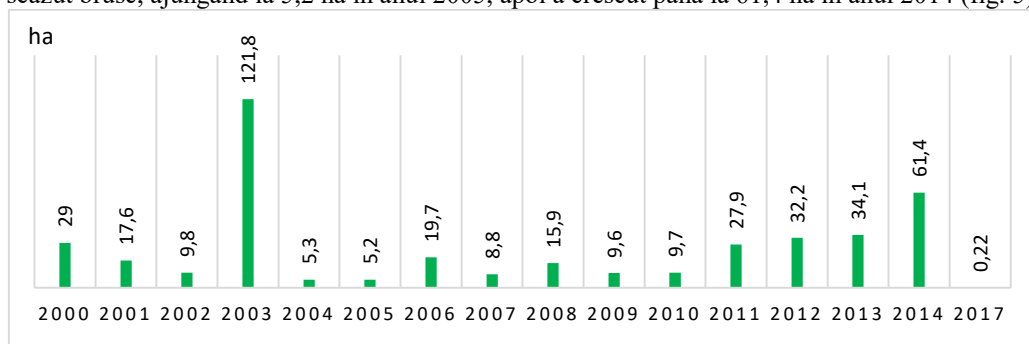

Fig. 5. Suprafața terenurilor plantate cu păduri în fondul silvic de stat din PMN (ha)

Sursa: elaborată de autor în baza datelor ASS „Moldsilva”[6].

În baza datelor OS [6], s-a determinat că în anul 2017 suprafața plantată cu păduri s-a micșorat la 0,22 ha. Suprafața actuală a pădurilor din PMN n-a atins încă forma optimă, iar pentru realizarea funcțiilor ecoprotective în regiune este necesar ca gradul de împădurire să depășească 15%.

Concluzii:

1. A fost evidențiat faptul că din aspectele dinamice pozitive ale impactului antropic asupra componentelor biotice din PMN se poate de menționat extinderea gradului de împădurire a teritoriului.
2. S-a demonstrat că ponderea pădurilor în PMN (9%) este mai scăzută față de indicele indicat de specialiștii din domeniu (15%), starea fondului forestier este afectată de un șir de procese negative, întâi de toate, de tăierile ilicite. În perioada 2005-2014, volumul tăierilor ilicite a crescut de 3,2 ori. Cauzele care favorizează acest fenomen sunt considerate sărăcia, corupția, managementul forestier neeficient, gradul redus de educație ecologică etc.
3. Cercetările efectuate și aplicarea tehnologiilor QGIS au permis autorului de a efectua în premieră pentru zona de studiu cartarea și elaborarea hărților digitale privind particularitățile stării peisajelor silvice din PMN: Volumul tăierilor ilicite în PMN; Ponderea pădurilor în structura fondului funciar în PMN; Distribuția spațială a peisajelor silvice în PMN.
4. În scopul asigurării protecției peisajelor silvice, se recomandă extinderea gradului de împădurire a teritoriului la peste 15%.

Bibliografie:

1. *Amenajamentele OS Briceni, OS Lipcani, OS Ocnîța, OS Otaci, OS Dondușeni, OS Edineț, OS Soroca, OS Râșcani din perioada 1994-1995.* Chișinău: ICAS.
2. *Amenajamentele OS Briceni, OS Dondușeni, OS Edineț, OS Lipcani, OS Ocnîța, OS Otaci, OS Râșcani, OS Șolcani, 2004-2007; 2016-2017.* Chișinău: ICAS.
3. *Cadastrul funciar general al Republicii Moldova (anii 1995-2017).* Chișinău: Agenția de Stat Relații Funciare și Cadastru a Republicii Moldova.
4. GALUPA, Dumitru și al. *Tăierile ilicite ale vegetației forestiere în Republica Moldova: Studiu analitic Agenția „Moldsilva”.* Chișinău: Agenția „Moldsilva”, 2011. 38 p. ISBN 978-9975-4298-2-5.
5. POSTOLACHE, Gheorghe. *Vegetația Republicii Moldova.* Chișinău: Ed. Știința, 1995. 340 p. ISBN 5-376-01923-3.
6. *Registrele culturilor silvice de la OS Briceni, OS Lipcani, OS Edineț, OS Ocnîța, OS Otaci, OS Dondușeni, OS Râșcani, OS Șolcani pe perioada anilor 2000-2017,* ASS „Moldsilva”.
7. *Registrele tăierilor ilicite de la OS Briceni, OS Lipcani, OS Edineț, OS Ocnîța, OS Otaci, OS Dondușeni, OS Râșcani, OS Șolcani pe perioada anilor 1994-2017,* ASS „Moldsilva”.
8. *Агропромсоюз Молдавской ССР. Государственный земельный кадастр Молдавской ССР (по состоянию на 1 ноября 1989 г.) Том 1.* Кишинев: Изд-во „Карта Молдовеняскэ”, 1990. 619 с.
9. РЫМБУ, Н.Л. *Природно-географическое районирование Молдавской ССР.* Кишинев: Изд-во Штинца, 1982. 148 с.